

Kingdom of the Netherlands

VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

Școala de Libertate

There is no freedom without responsibility. - John Adams

Apărătorii drepturilor omului

Autori: Lucian Checheriță și Ana Scutelnicu

2021

CUPRINS

1. Drepturile și apărătorii drepturilor pag. 4

- 1.1. Drepturile fundamentale ale omului
- 1.2. Apărătorii drepturilor omului
- 1.3. Protejarea apărătorilor drepturilor omului
- 1.4. Riscuri și abuzuri pentru apărătorii drepturilor omului
- 1.5. Democrația participativă

2. Modalități de organizare a apărătorilor drepturilor omului pag. 13

- 2.1. Asociații și fundații
- 2.2. Sindicate

3. Modalități de acțiune a apărătorilor drepturilor pag. 15

- 3.1. Monitorizare și *advocacy*
- 3.2. Avertizorii de integritate
- 3.3. Petiționare
- 3.4. Transparența decizională
- 3.5. Obținerea informațiilor de interes public
- 3.6. Mitinguri
- 3.7. Plângerea penală și denunțul

4. Tinerii, apărători ai drepturilor omului pag. 25

5. Reguli anti-Covid la adunările publice pag. 29

6. De reținut pag. 39

7. Bibliografie pag. 30

- 7.1. Site-uri utile
- 7.2. Resurse online

8. Despre proiect și autori pag. 31

- 8.1. Despre Vedem Just
- 8.2. Despre „Școala de Libertate”
- 8.3. Despre autori

Kingdom of the Netherlands

VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

Școala de Libertate
There is no freedom without responsibility - John Adams

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

1. Drepturile și apărătorii drepturilor

1.1. Drepturile fundamentale ale omului

Fiecare dintre noi, indiferent cine suntem sau unde ne-am născut, avem aceleași libertăți și drepturi. Acestea nu sunt privilegiile, nu se poate renunța la drepturi și nu pot fi transmise altora.

Pentru a fi cunoscute și a fi apărate, a fost necesar ca drepturile omului să fie afirmate la nivel mondial și ca statele să se oblighe să le respecte pentru fiecare individ. Acest lucru a fost posibil la nivelul Națiunilor Unite, cea mai mare asociație de state, întemeiată imediat după cel de Al Doilea Război Mondial.

Mai întâi, drepturile fundamentale au fost identificate și afirmate. Astfel, în anul 1948, Adunarea Generală a ONU a adoptat **Declarația Universală a Drepturilor Omului**. Acest document are ca fundament ideea că „toți oamenii sunt născuți liberi și egali în demnitate și drepturi”.

Dar nu e deloc ușor să se asigure respectarea unei simple declarații și, oricum, ea nu asigură pedepsirea celor care ar fi încălcat drepturile scrise în ea. De aceea, a fost nevoie de un „contract” între state, prin care ele să se oblighe a respecta drepturile fundamentale. Astfel, în anul 1966 s-au încheiat două tratate foarte importante - **Pactul Internațional cu privire la Drepturile Civile și Politice**, respectiv **Pactul Internațional cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale**.

În total, Declarația a inspirat mai mult de 60 de instrumente privind drepturile omului. La data de 10 decembrie se celebrează ziua drepturilor omului. La nivel ONU, Înalțul Comisar pentru Drepturile Omului are un rol foarte important în monitorizarea respectării și coordonarea eforturilor pentru implementarea drepturilor omului la nivel mondial.

Drepturile fundamentale pot fi împărțite în **trei categorii**:

a. *drepturile de primă generație* (recunoscute în sec. XVIII) – sunt drepturile civile și politice, care urmăresc să îl protejeze pe cel slab în fața celui puternic: dreptul la viață, dreptul la libertate, libertatea de întrunire și asociere pașnică, dreptul la libertatea de exprimare, dreptul la intimitate, libertatea de gândire și religie, dreptul de a se căsători, dreptul la securitate politică, libertatea de a avea numărul de copii dorit, dreptul la securitate juridică, interdicția ca cineva să fie înrobît, interdicția ca cineva să fie supus torturii sau tratamentului crud;

b. *drepturile de a doua generație* (recunoscute în sec. XIX și XX) – sunt drepturile sociale, economice și culturale, care urmăresc să asigure o calitate mai bună a vieții oamenilor: dreptul la securitate socială, dreptul de a participa la dezvoltarea societății, dreptul de a lucra în condiții corecte și satisfăcătoare, dreptul la o remunerație echitabilă, dreptul la o locuință, dreptul la educație, dreptul la sănătate fizică și mentală;

c. *drepturile de a treia generație* (recunoscute în sec. XX și XXI) – sunt drepturi de solidaritate, care urmăresc să promoveze relații constructive și pașnice între indivizi: dreptul la pace, dreptul la un mediu curat, dreptul de a utiliza progresele tehnologice, dreptul la autodeterminare, dreptul la identitate națională și culturală, dreptul la independență politică și economică.

Drepturile omului au următoarele **caracteristici**:

- *universale*: toți oamenii au drepturi;
- *inalienabile*: nimeni nu poate fi lipsit de drepturile sale decât în condițiile prevăzute în lege (de exemplu, poate fi privat de dreptul la libertate criminalul, în urma unui proces în care s-a dovedit că este vinovat de omorârea unei persoane);
- *indivizibile și interdependente*: fiecare drept depinde de altul, iar afectarea lui influențează un altul;

- *egale*: cu privire la aceste drepturi, între oameni nu se face nicio discriminare;
- *implică obligații*: statele trebuie să respecte drepturile, să le protejeze și să ia măsuri pentru îndeplinirea lor; indivizii trebuie să respecte drepturile celorlalți.

Luând ca model Declarația ONU, la nivel european, pentru protejarea drepturilor civile și politice a fost încheiată **Convenția Europeană a Drepturilor Omului** în anul 1950, iar pentru protecția drepturilor sociale a fost încheiată **Carta social europeană**,

semnată în anul 1961. După Revoluția din 1989, ambele documente au fost însușite și de România. Mai mult, cetățenii ale căror drepturi politice și sociale sunt încălcate (dreptul la viață, la proces echitabil, la nearestare fără temeii, la libertate de exprimare, la religie, la adunare etc) se pot plânge Curții Europene a Drepturilor Omului, cu sediul la Strasbourg, în Franța.

1.2. Apărătorii drepturilor omului

Drepturile omului te urmează indiferent de unde ești, care sunt credințele tale sau cum alegi să îți trăiești viața. Aceste drepturi se bazează pe valori împărtășite, precum demnitatea fiecăruia, corectitudinea în raport cu ceilalți, egalitatea tuturor, respectul oricui și independența individului.

Dar sunt multe situații în care drepturile sunt încălcate, uneori de alți indivizi, alteori chiar de instituțiile statului. Mai mult, unele încălcări sunt extrem de grave: crime de război, masacre, genocid, epurare etnică, deportări, condamnare pe nedrept la detenție, sclavie, canibalism, torturi, violuri, represiune politică, discriminare rasială, persecuție religioasă.

Tocmai de aceea, inspirați de Declarația Universală a Drepturilor Omului, unii oameni aleg să fie apărători ai drepturilor omului. Ei luptă pentru o lume în care toți oamenii au parte de respectarea drepturilor omului, acestea fiind îmbrățișate, practicate și protejate de către noi toți. Importanța lor este atât de mare încât prin Rezoluția nr. 53/144 din anul 1998, Adunarea Generală a ONU a adoptat „*Declarația privind dreptul și responsabilitatea indivizilor, grupurilor și organelor societății de a promova și proteja drepturile omului și libertățile fundamentale recunoscute universal*” – pe scurt, „**Declarația privind apărării drepturilor omului**”.

Poate că nume precum *Mohamed Zaree* din Egipt, *Nyima Lhamo* sau *Tenzin Delek Rinpoche* din Tibet, *Abdulahi Al-Khawaja* din Bahrain, *Berta Cancers* din Honduras ori *Malala Yousafzai* din Pakistan nu vă spun nimic, dar ele au o rezonanță majoră în țările lor și cu siguranță pentru democrația din întreaga lume. Sunt tineri care au afirmat în mod public că sunt încălcate drepturile lor și a celor din jurul lor, au fost onești și au câștigat simpatia unor țări sau chiar a unor continente.

Indiferent că ești vânzător, poet, bucătar, șofer, mecanic sau chelner, profesor, avocat, student ori elev, indiferent ce vârstă ai, ce naționalitate ori statut social, poți fi un apărător al drepturilor omului. Chiar dacă asta înseamnă doarsă dai o mână de ajutor.

Tu la ce ești bun? Poți face un poster? Să ții un discurs? Să înregistrezi un Podcast? Să desenezi o caricatură? Să cânti? Să lucrezi la calculator? Să organizezi sau să participi la un protest? Atunci ai ceea ce trebuie pentru a fi un apărător al drepturilor omului. Fiindcă apărătorii drepturilor omului sunt oameni normali, la fel ca tine, care aleg să *acționeze pașnic împotriva nedreptăților*, utilizându-și punctele forte.

Când văd o nedreptate, o iau personal și acționează. Ei acceptă importanța tuturor

drepturilor omului, fără să le respingă pe cele care nu intră în sfera lor de interes. Aceștia știu că lucrurile nu se vor îndrepta peste noapte și apără drepturile omului, fiindcă așa este corect să facă. Tu ... de ce nu ești deja un apărător al drepturilor omului?!

1.3. Protejarea apărătorilor drepturilor

Drepturile omului și libertățile fundamentale sunt baza societăților europene. Dar, în anumite părți ale lumii, bărbați și femei sunt confrunțați cu violență, abuz, chiar atrocități. Unii se opun și riscă mult, uneori chiar viața.

Acolo unde trebuie apărată libertatea de exprimare, drepturile femeilor, drepturile minorităților religioase, etnice sau sexuale, dreptul la muncă ori la educație, apărătorii drepturilor omului joacă un rol foarte important, deoarece ei cercetează, descoperă și expun public încălcările acestor drepturi. De aceea, uneori ei devin ținte ale violenței și ale atacurilor.

Ca urmare, s-a gândit un mecanism de apărare a drepturilor omului. În primul rând, apărarea drepturilor fundamentale și libertăților este *stipulată în tratatele internaționale* – la nivelul Națiunilor Unite, al Consiliului Europei, al Uniunii Europene – și ea revine unor instituții special constituite.

În al doilea rând, apărătorii drepturilor omului sunt încurajați în acțiunile lor tot felul de instituții și asociații: oficiali internaționali iau direct legătura cu aceștia, îi laudă public, vorbesc despre ei cu autoritățile, le urmăresc procesele, îi vizitează în închisori.

Pe lângă eforturile politice și diplomatice, mai este nevoie de bani. Instrumentele europene pentru democrație și drepturile omului asigură *ajutor financiar* apărătorilor drepturilor omului. De exemplu, prin proiectul „Protect Defenders” al Uniunii Europene, indivizii și organizațiile care se află în pericol și care au nevoie urgentă de sprijin

financiar, pot beneficia de un fond de urgență cu granturi în valoare de până la 10.000 € pentru a plăti avocați, facturi medicale, proceduri de evacuare. Bani pot fi

de asemenea direcționați către ONG-uri care se ocupă de respectarea drepturilor omului, dar care se află într-o situație economică delicată.

De reținut: Ai dreptul să aperi drepturile!

Parlamentul UE a fost un „campion” pe termen lung în sprijinul apărătorilor drepturilor omului și și-a dezvoltat propriile instrumente pentru a face asta. De exemplu, acesta poate adopta rezoluții de urgență în probleme care privesc drepturile omului oriunde în lume. În legislația actuală aceste rezoluții au subliniat situația deosebit de dificilă a apărătorilor drepturilor omului, mai ales în țări precum Algeria, Angola, Azerbaidjan, Republica Democratică Congo, Egipt, Rusia, Arabia de Sud. Parlamentul European a cerut autorităților din aceste țări să elibereze apărătorii ai drepturilor omului închiși și să le garanteze drepturile fundamentale ale omului. Deasemenea, a cerut la nivelul Uniunii Europene să crească presiunea și să reconsidere ajutorul financiar în țările cu abuzuri sistematice.

Cea mai cunoscută inițiativă a Parlamentului European este **Premiul Sakharov**, numit astfel după unul dintre cei mai importanți dizidenți sovietici și militanți pentru drepturile omului. Premiul recompensează cu 50.000 € eforturile de a apăra drepturile omului și libertățile fundamentale, în mod particular libertatea de exprimare, protejarea drepturilor minorităților, respectul pentru dreptul internațional, dezvoltarea democrației și implementarea statului de drept. Primul premiu a fost acordat în anul 1988 lui Nelson Mandela și mai târziu multe alte nume cunoscute i-au urmat, precum Reporteri fără limite (*Reporters Without Borders*) sau Malala Yousafzai.

1.4. Riscuri și abuzuri pentru apărătorii drepturilor omului

Nu este ca în profesiile de medic sau avocat, unde e nevoie de anumite abilități sau cunoștințe specifice. Pentru a fi un apărător al drepturilor omului este nevoie doar de pasiune și credință în demnitate umană, egalitate și libertate civilă.

„[...] este o perioadă periculoasă să fii apărător al drepturilor omului. Aceasta este o realitate în toate regiunile lumii.[...] Libertățile tale publice, inclusiv dreptul de exprimare, de asociere pașnică sunt deseori interzise. Exercițarea acestora pot să ducă la acuzații de defăimare a autorităților și prezentarea spre judecare de către o instanță militară: Se poate să fii plasat în detenție administrativă și reținut fără posibilitatea de a comunica pentru săptămâni întregi înainte de a fi arestat formal; sau poți fi bătut de poliție pentru încercarea de a restabili legal și non-violent normalitatea în țara ta. Știm cu toții că astfel de violări au ca scop discreditarea, reducerea la tăcere și eliminarea apărătorilor drepturilor omului.” (Michael Forest, Raportor special ONU cu privire la situația apărătorilor drepturilor omului, Cuvântul de deschidere la Cel de-al șaselea Forum al Apărătorilor Drepturilor Omului din Asia, 3 decembrie 2014).

A fi un apărător al drepturilor omului este o *alegere*, care implică o asumare afaptului că lupta se va da împotriva unor oameni puternici aflați în poziții de autoritate. Asta înseamnă deseori înfruntarea multor pericole sau obstacole. Ce mai bună modalitate de a distruge moralul unui militant este să fie făcute acuzații false împotriva sa. Tocmai de aceea, sunt cazuri în care unii activiști sunt arestați arbitrar, torturați și chiar uciși. În anumite părți ale lumii, precum în Cambogia apărătorii drepturilor omului pot fi ușor uciși „din greșeală” sau ca urmare a unui „accident”.

Sursă foto: www.rappler.com

Multe dintre amenințări sunt făcute publice pe rețelele de socializare, mai ales pe *Twitter*. Ele iau forma *cyberbullying*-ului și includ amenințări de viol, răpire, violență fizică și, cu toate că se regăsesc în mediul virtual, nimeni nu ia atitudine cu privire la acestea.

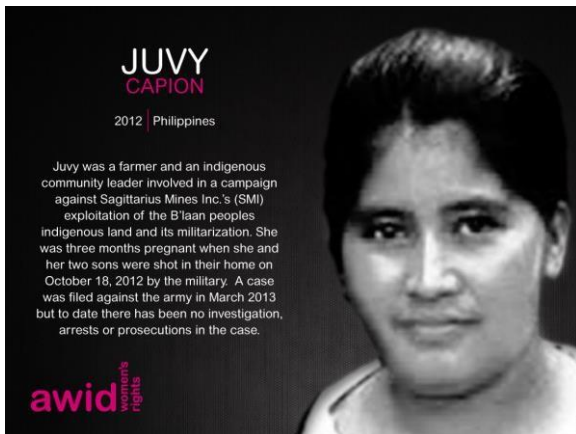
Când vine vorba despre drepturile politice și civice, monitorizarea alegerilor,

deconspirarea ilegalităților, tortură sau răpiri, putem vorbi despre un punct de cotitură, fiindcă „statul” se simte amenințat. În comunitățile apărătorilor drepturilor omului, stresul este foarte des întâlnit, deoarece aceștia sunt constant urmăriți fizic sau au telefoanele ascultate, sunt amenințați, iar în cazul femeilor apărătoare ale drepturilor omului se poate observa chiar o creștere a presiunii, a militarizării și a fundamentalismului.

Apărătorii drepturilor omului sunt uneori percepuți ca trădători ai țării sau ai religiei. De aceea, pericolele nu se rezumă doar la atacuri instrumentate de guvernele țărilor, ci ele vin și de la oamenii care au formată o imagine greșită despre aceștia.

Astăzi, cei care promovează drepturile omului se regăsesc și în companii multinaționale:

[...] Doamna Juvy Capion, un leader indigen și fiii acesteia Jordan, în vârstă de 13 ani și John, în vârstă de 8 ani, au fost uciși în 18 octombrie în casa lor din Filipine. Doamna Capion și soțul acesteia s-au opus minării domeniului ancestral al tribului B'laan. Această familie, dar și alte femei și copii au fost uciși sau închiși pentru că au încercat să oprească abuzuri împotriva drepturilor omului legate de activitățile de business.” (adresă a lui Debbie Stothard - coordonator al Rețelei Asiatice Bruma, către Forumul ONU pentru Afaceri și Drepturile Omului din 4 decembrie 2012).

Unii activiști spun că nu se tem că într-o zi vor fi arestați fiindcă știu că aceasta este menirea lor și asta le dă putere. Majoritatea însă se tem, fiindcă nu e vorba doar despre ei, ci și despre familiile și copiii lor. Aceștia din urmă sunt din păcate cei mai afectați și asta face lupta apărătorilor drepturilor omului foarte dificilă.

Militanții pentru drepturile omului sunt deseori întrebați de ce fac ceea ce fac? De ce nu abandonează? Răspunsul vine unanim — fiindcă nu pot, fiindcă dreptatea este în sângele lor, în inimile lor, fiindcă este vocația lor. Ba mai mult, ei își încurajează copiii ca, în cazul în care li se întâmplă ceva, să le continue misiunile. Cu toții au momente în care vor să renunțe, dar în interiorul lor este ceva profund ancorat, pe care nimeni și nimic nu li-l poate lua.

Execuții, torturi, bătăi, arestări nejustificate, hărțuire, amenințări cu moartea, defăimare, restricții ale libertăților de mișcare, exprimare sau asociere — toate acestea sunt riscuri pe care le înfruntă toți apărătorii drepturilor omului din întreaga lume, dar fără spirit, fără asumare, oamenii din jurul nostru vor avea de suferit. Acesta este motivul pentru care activiștii nu se opresc și în final comunitatea este cea care îi întărește. Iar prin comunitate nu mă refer doar la cea locală sau națională ci la miile, poate milioanele de oameni din întreaga lume care luptă pentru aceeași cauză.

Desigur, există momente în care tendința de autoconservare le spunea să se ascundă, să rămână tăcuți. În mod paradoxal, tocmai această tăcere împuternicește hărțuitorii și îi va determina pe aceștia să acționeze în forță.

„Nu rămâne tăcut! Ia atitudine! Fii mândru de ceea ce faci și astfel vei fi mai bine protejat dacă îți vocalizezi îngrijorările și te vei simți sprijinit de către ceilalți!” (Michel Forst - raportor special ONU cu privire la Situația Drepturilor Omului.)

1.5. Democrația participativă

Democrația nu există fără vot și drepturi. Prin vot, oamenii își desemnează

reprezentanți în diverse structuri - europene, naționale, locale - unde se iau decizii pentru toți. Pentru a fi siguri că cei ajunși la putere nu vor lua decizii prin care să încalce drepturile individuale și nu vor fi corupți, trebuie să mergem la vot, să îi alegem pe cei mai buni și integri candidați, să le monitorizăm activitatea până la următoarele alegeri. Asta înseamnă să fim cetățeni interesați și implicați, societatea civilă să fie una vie, oamenii să poată face uz de libertatea de opinie, asociere și de întrunire.

Instrumentele democrației participative permit cetățenilor să fie nu doar spectatori la actul de putere politică sau administrativă exercitate de Stat, ci să se implice activ în

deciziile care se iau cu privire la individ și în folosul comunității. De exemplu, cetățenii au posibilitatea de a urmări live pe internet ședințele din Parlamentul României, ședințele Curții Constituționale a României sau pot participa fizic la ședințele Consiliului Local sau Județean, acolo unde își regăsesc domiciliul sau reședința.

În același timp, pot lua legătura cu aceste instituții prin sesizări, petiții, memorii, se pot întâlni cu reprezentanții lor în cadrul orelor de audiență, pot critica deciziile acestor instituții la televizor, pe bloguri, pe rețelele de socializare, pot ataca unele dintre actele lor în contencios administrativ.

Cetățenii interesați de mersul cetății, care nu fac parte din structurile de guvernare, alcătuiesc ceea ce se cheamă **societatea civilă**. Ea nu este parte din stat și nu are voie să fie dirijată de stat. Este mai degrabă un termen colectiv pentru a desemna toate acțiunile sociale pe care un individ sau un grup le întreprinde.

În general, societatea civilă acționează neorganizat și ad-hoc, când ceva se întâmplă și e nevoie de o reacție rapidă. De exemplu, urmare a tragediei de la clubul Colectiv când mai multe zeci de tineri au murit într-un incendiu în octombrie 2015, mai multe zeci de mii de persoane au ieșit în stradă, drept pentru care Guvernul de atunci a decis să se retragă de la putere.

Alteori, părți din societatea civilă simt nevoia să se coalizeze în diverse structuri: grupuri civice, sindicate, asociații, fundații, presa. De exemplu, în anul 2017, peste 66 de organizații civice, printre care și VeDem Just, au reacționat ferm împotriva unui proiect al Guvernului de modificare a Codului penal pentru a favoriza abuzul în serviciu și a îngreuna activitatea magistraților. În ciuda reacției publice, în noaptea de 31 ianuarie spre 1 februarie a fost publicată OUG 13/2017, ceea ce a stârnit ample proteste de stradă ce au durat zile întregi - protestele „noaptea, ca hoții”. Sub presiunea străzii, după șapte zile Guvernul a renunțat la reglementarea respectivă.

În premieră în România, activiștii societății civile au fost recunoscuți drept mediatori între stat și cetățeni. Iată rolul societății civile, expus de Guvern în preambulul OUG nr. 14: "(...) constând în faptul că actul normativ menționat a suscitât un real interes în rândul cetățenilor României, aceștia înțelegând să se implice în mod activ nu numai prin participarea la dezbaterile publice efectuate în perioada prealabilă adoptării lui, dar și prin susținerea ideilor în cadrul unor manifestări

- cel puțin trei persoane să-și dorească realizarea unor activități de interes general, iar în baza unei înțelegeri să își pună la comun cunoștințele, contribuția materială și aportul în muncă;
- se redactează sub semnătură privată Statutul ONG-ului care trebuie să cuprindă denumirea, sediul, patrimoniul, drepturile și obligațiile membrilor;
- se rezervă denumirea pentru maxim trei luni la Ministerul Justiției – Biroul ONG, cu posibilitate de prelungire pentru încă trei luni. Pentru ONG-urile care conțin în denumire termeni ca „România”, „român”, „național” sau alte derivate ale acestora, este necesar și acordul scris al Secretariatului General al Guvernului României;
- se deschide un cont de patrimoniu inițial la o bancă unde se va depune o sumă pentru asociații (quantum neindicat legal), respectiv de minim 10 salarii brute pentru fundații;
- sediul ONG-ului trebuie să reiasă dintr-un contract de comodat sau de proprietate;
- cu dovada depunerii de capital social, rezervarea de denumire, Statutul, dovada sediului social, copie după buletin și cazier fiscal pentru membrii fondatori se merge apoi la Judecătoria în circumscripția căreia își are sediul social noul ONG (spre ex. dacă se află în Sector 3, București, atunci ne adresăm Judecătoriei Sectorului 3 București);
- instanța va soluționa cererea și, dacă documentația e completă, va emite o încheiere prin care va dispune înregistrarea ONG-ului în Registrul Asociațiilor și Fundațiilor din România. ONG-ul va fi identificat ușor pe site-ul www.just.ro la secțiunea Registrul Național ONG;
- cu hotărârea judecătorească se merge la ANAF din circumscripția unde se află sediul ONG-ului pentru a obține certificatul fiscal și CUI-ul (cod unic de înregistrare) organizației.

Pentru organizațiile care vor să devină de utilitate publică, ele trebuie să aibă minim trei ani de la înființare, să fi fost active în mai bine de jumătate din județele țării, să elaboreze și să întocmească rapoarte de activitate și financiare. Cererea se depune odată cu dosarul la Secretariatul General al Guvernului și apoi Guvernul, prin hotărâre, poate aproba ca ONG-ul să fie declarat de utilitate publică. Un exemplu în acest sens este asociația „Crucea Roșie”.

În prezent, conform Registrului Asociațiilor și Fundațiilor, în România există un număr de 102.376 de asociații, 20.195 de fundații și 1.523 de federații.

2.2. Sindicate

În România, drepturile angajaților sunt apărute de sindicate, conform Legii nr. 62/2011 a dialogului social. Acestea au rol în dialogul dintre patroni și angajați cu privire la drepturile acestora din urmă, respectiv în consultarea și negocierea colectivă cu instituțiile statului acolo unde își desfășoară activitatea în muncă.

Un protest de amploare a sindicatelor, federațiilor și confederațiilor sindicale din poliție, educație, transporturi și sănătate a avut loc în 17 februarie 2021 și se referea la tăierea de către Guvern a salariilor celor care lucrează în sistemul bugetar, lipsa investițiilor în infrastructura feroviară sau respectarea drepturilor legale pentru lucrătorii din sănătate.

3. Modalități de acțiune a apărătorilor drepturilor

Sursă foto: www.futurelearn.com

3.1. Monitorizare și advocacy

Advocacy se traduce prin punerea unei probleme pe ordinea de zi, soluționarea acesteia și oferirea sprijinului pentru a aborda atât problema, cât și soluția acesteia.

Mai specific, ea reprezintă o activitate prin care poți influența în bine, tu sau grupul din care faci parte, deciziile din cadrul

Instituțiilor politice, economice și sociale. Acțiunea de advocacy vine la pachet cu activitatea de **documentare** și **monitorizare**, propunerea unei soluții, suport pentru rezolvarea acelei probleme.

Atunci când o idee trebuie transformată în lege, trebuie parcurse mai multe etape:

- a. Se scrie propunerea sau inițiativa legislativă. Pentru început orice inițiativă legislativă vine cu o argumentare care se numește generic “Expunere de motive” în care se ține cont de nevoia apariției acestei propuneri, soluțiile propuse și instituțiile ce o vor implementa;
- b. Aceasta merge pentru un aviz (favorabil sau nefavorabil) către Consiliul Legislativ. Deși avizul este consultativ, el trebuie să existe deoarece altfel proiectul nu poate merge mai departe. Rolul Consiliului Legislativ este acela de a verifica dacă proiectul de lege respectă legislația, atât internă cât și reglementările UE sau cele internaționale, dacă nu se suprapune cu alte legi deja în vigoare sau dacă nu contravine prevederilor constituționale;
- c. Apoi va trece prin comisiile parlamentare care au legătură cu obiectul inițiativei legislative. Parlamentul României are două camere: Camera Deputaților și Senatul. În exemplul nostru, inițiativa legislativă va merge întâi la Camera Deputaților pentru dezbateri și adoptare, după care va merge la Senat pentru dezbateri și adoptare. Scopul acestor dezbateri este pentru a vedea dacă și alți parlamentari, instituții, cetățeni sau grupuri civice au opinii și argumente suplimentare care pot fi contrare sau care susțin inițiativa legislativă;
- d. Următorul pas este Președintele României care poate promulga legea, o poate trimite o singură dată înapoi la Parlament pentru revizuirea ei sau o poate ataca la Curtea Constituțională pentru control de constituționalitate dacă sunt probleme derespctare a legii fundamentale;
- e. După promulgare, legea este publicată în Monitorul Oficial al României și începe să-și producă efectele.

Aceste informații pot fi urmărite ușor deoarece reprezintă date publice pe site-urile oficiale ale Camerei Deputaților, respectiv ale Senatului. Prin activitatea de monitorizare, documentare și *advocacy* putem observa, ca simpli cetățeni, dacă aceste inițiative legislative pot fi îmbunătățite și putem trimite propuneri de modificare în timp ce ele sunt în dezbateri publice, căci parlamentarii pot formula amendamente la acel proiect.

Este extrem de importantă relația cetățeanului cu parlamentarul pe care l-a votat și-l reprezintă. Fiecare vot contează, iar legile țării au impact asupra tuturor. De aceea, este indicat să existe o relație directă dintre alegător și ales pe tot mandatului acestuia.

În general, inițiativa legislativă aparține parlamentarilor. Dar **Legea nr. 189/1999** permite ca, sub niște condiții stricte, inițiativele legislative să aparțină chiar

cetățenilor: orice inițiativă care adună minim 100.000 de semnături de la cetățenii cu drept de vot, merge la controlul de constituționalitate și apoi în Parlament, dar urmând întocmai același proces legislativ descris mai sus. Atenție, însă, inițiativele legislative cetățenești nu pot face

referire la amnistie și grațiere, la chestiuni fiscale și la problemele cu caracter internațional.

În ultimii ani au existat asemenea inițiative de legi pornite de la cetățeni:

- „*Fără penali în funcții publice*” – și-a propus ca în funcțiile de demnitate (Președintele statului, parlamentar) și din administrația publică (primar, consilieri locali, consilieri județeni) să nu poată fi aleși cei cu cazier. În cele din urmă, legea votată de către Parlament a interzis doar candidatului pentru Președinția țării să fi fost în trecut condamnat;
- „*Oameni noi în politică*” – și-a propus ca cetățenii să aleagă pe liste deschise candidatul preferat, nu cel oferit de partid pe lista sa, primarii să fie aleși în două tururi de scrutin, reducerea numărului de semnături necesare pentru a candida la alegerile locale și parlamentare și eliminarea pragurilor electorale pentru acestea, creșterea numărului de parlamentari români care reprezintă Diaspora. Ea a fost invalidată de către Curtea Constituțională pe motiv că nu a fost întrunită condiția ca numărul de susținători să fie de cel puțin 100.000 care să provină din cel puțin un sfert de din județele țării, iar în fiecare din aceste

județe, respectiv în municipiul București, să fie înregistrate cel puțin 5.000 de semnături;

- „Referendumul pentru căsătorie” – și-a propus modificarea Constituției astfel încât în mod expres căsătoria să fie rezervată doar pentru cuplurile mixte. Cele trei milioane de semnături strânse pentru această inițiativă au ajuns în Parlament, unde s-a adoptat legea de revizuire a Constituției în sensul dorit de semnatori. Dar pentru modificarea legii fundamentale a țării a trebuit organizat un referendum. Opozanții acestei inițiative au fost de două categorii: unii care au arătat că inițiativa este inutilă, întrucât Codul Civil deja interzice căsătoriile între persoanele de același sex; ceilalți care au arătat că nu ar trebui realizată o discriminare a cuplurilor homosexuale. În cele din urmă, majoritatea alegătorilor a decis să nu se prezinte la urne, astfel că acest referendum a fost invalidat, iar Constituția nu a fost modificată.

Un sistem asemănător există și la nivelul Uniunii Europene: cetățeni din mai multe state pot iniția un proiect de act normativ european care să fie supus apoi dezbaterii și votului în Parlamentul European.

3.2. Avertizorii de integritate

Avertizorii de integritate (*whistleblowers*) sunt persoane care activează sau au fost angajați în entități publice sau private care sesizează cu bună-credință încălcarea legii de către colegi sau șefi, cum ar fi fraude, acte de corupție, cheltuirea nejustificată a banilor de la Uniunea Europeană, folosirea abuzivă a resurselor materiale sau umane, incompetența sau neglijența în serviciu.

Cel care vrea să facă o sesizare pentru asemenea fapte sau să adopte o atitudine de reacție publică la asemenea ilegalități pe care le știe din interiorul instituției respective, este protejat în România potrivit **Legii nr. 571/2004**: avertizorii de integritate beneficiază de prezumția de bună-credință până la proba contrarie, sunt protejați la cerere în caz că sunt cercetați disciplinar, existând obligația din partea instituției de a invita presa cu cel puțin 3 zile lucrătoare înaintea ședinței, iar în anumite condiții e asigurată protecția prin ascunderea identității avertizorului.

Știați că? În anul 2013 cazul lui Constantin Bucur a fost în atenția publicului, când Curtea Europeană a Drepturilor Omului a decis că România a încălcat dreptul său la libertatea de exprimare, drept protejat de articolul 10 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului. Bucur fusese angajat al Serviciului Român de Informații, de unde a fost concediat și condamnat pentru dezvăluire ilegală de informații secrete în anul 1998, pentru că a dezvăluit că jurnaliști, politicieni și oameni de afaceri erau interceptați în condiții ilegale. Curtea a decis că interesul public în dezvăluirea comportamentului ilegal a fost mai mare decât interesul menținerii încrederii publicului în Serviciul de Informații.

3.3. Petiționare

Petiția este acea reclamație, sesizare, cerere sau propunere care se formulează în scris și se adresează instituțiilor pe e-mail, fax sau corespondență poștală. Ea poate fi adresată de către orice cetățean sau organizație legal constituită, autorităților locale, centrale sau europene.

Deci, în România ne putem adresa unității școlare, Primăriei, Consiliului Local sau Județean, Guvernului României, ministerelor sau oricărui altor instituții publice, iar în Uniunea Europeană tuturor instituțiilor publice europene. În România, **O.G. nr. 27/2002** reglementează activitatea de soluționare a petițiilor, iar în Uniunea Europeană acest drept este consacrat în art. 44 din Carta Europeană a Drepturilor Omului și în art. 227 din Tratatul de Funcționare al Uniunii Europene.

Orice instituție căreia îi este adresată o petiție va trebui să o ia în evidență, dându-i un număr de înregistrare și notând data la care a primit-o. De la data înregistrării se vor calcula zilele în care autoritatea va trebui să ofere un răspuns. Petițiile anonime sau cele care nu cuprind datele de identificare ale petentului, nu se iau în considerare. Dacă cel care a transmis petiția a greșit instituția competentă atunci acea instituție care a primit-o va trebui să o trimită în termen de maxim 5 zile către instituția sau autoritatea competentă să o soluționeze. Astfel, petiția va ajunge în mod cert la instituția care trebuie să ofere răspunsul oficial.

Știați că? Autoritățile publice sunt obligate ca în termen de 30 de zile să răspundă iar dacă răspunsul necesită mai mult timp pentru documentare, acest termen se mai poate prelungi cu încă 15 zile.

Exemple de petiții naționale intens mediatizate:

- La data de 08 noiembrie 2019, artistul Tudor Chirilă, solistul trupei Vama, a mers la Ministerul Educației cu o petiție semnată de către 35.000 de români pentru a se încheia un pact pentru educație între partidele politice și a se întocmi o strategie coerentă și predictibilă privind educația din România;

- O companie canadiană a început demersurile pentru exploatarea aurului din Roșia Montană, plătind localnicilor sume mari de bani pentru a se muta din zonă. Dezastrul ecologic la care ar fi urmat să fie supusă această zonă a determinat scrisori către toate instituțiile implicate, către autoritățile europene și ample proteste de stradă la nivel național. În final, data de 28 iulie 2021 va intra în istorie ca fiind o reușită a societății civile: Roșia Montană a fost inclusă în patrimoniul UNESCO!

În Uniunea Europeană nu numai orice cetățean sau rezident al UE poate înainta o petiție, ci și orice societate, organizație sau asociație cu sediul în Uniunea Europeană. Petiția poate fi redactată sub formă de plângere sau de cerere și poate avea ca obiect chestiuni de interes public sau privat. Astfel, i se cere oficial Parlamentului European și i se oferă totodată această posibilitate, de a atrage atenția asupra oricărei încălcări a drepturilor unui cetățean European de către un stat membru al Uniunii Europene. Parlamentul European pune la dispoziție *portalul pentru petiții* pentru ca acestea să poată fi transmise direct on-line precum și o serie de informații despre cum se poate face acest lucru: www.europarl.europa.eu/petitions.

Exemple de petiții internaționale intens mediatizate:

- petiția denumită *Covid-19. Europa: poți lupta împotriva ei!* a fost adresată la începutul anului 2020 liderilor europeni pentru testarea tuturor cetățenilor statelor membre, pentru accelerarea și finanțarea cercetării cu privire la un vaccin eficient. dar și pentru a finanța relansarea economică a Uniunii Europene, post pandemie;

- petiția „*Europe: Human Rights and the Rule of Law must be protected*”, demarată pe platforma celor de la Amnesty International, se referă la situația din Ungaria și Polonia, țări care au încălcat drepturile omului prin înăbușirea protestelor pașnice, arestarea jurnaliștilor incomozi pentru cei de la putere, independența presei și a justiției fiind puse în pericol.

3.4. Transparența decizională

Opacitatea și monopolul duc la corupție. Ca urmare, pentru a nu fi utilizate nepotrivit fondurile publice, cetățenii trebuie să știe ce activitate se desfășoară în instituțiile bugetate din fondurile cetățenilor, cum se cheltuie banul public. Pentru a crește responsabilitatea instituțiilor publice, e nevoie de transparență.

În România, **Legea nr. 52/2003** privind transparența decizională în instituțiile publice obligă toate organele administrației publice locale și centrale să informeze și să supună dezbaterii publice proiectele de acte normative sau de a permite accesul la luarea deciziilor administrative. Comunicarea acestor informații permit publicului să vină cu propriile observații pentru a se îmbunătăți acele acte administrative.

De aceea, avem posibilitatea de a lua parte la ședințele de Consiliu Local, la ședințele de Consiliu Județean, de a accesa ședințele publice transmise online pe internet ale Parlamentului României și de a accesa stenogramele acestora, de a vedea sentințele judecătorești pe www.rolii.ro, de a urmări live pe internet ședințele publice ale CCR.

3.5. Obținerea informațiilor de interes public

"Knowledge is power. Information is liberating. Education is the premise of progress, in every society, in every family." (Kofi Annan, premiul Nobel pentru Pace, 2001).

Legea 544/2001 este cea care reglementează în România liberul acces la informațiile de interes public și este un instrument democratic la dispoziția cetățenilor. Prin intermediul acesteia putem afla ce anume fac instituțiile publice cu banii publici, câți bani și pe ce anume a cheltuit o grădiniță, școala sau liceul din orașul nostru, rapoarte de activitate sau alte informații de interes public.

Informațiile se comunică atât din oficiu (cum ar fi actele normative din Monitorul Oficial al României, pe paginile de internet ale instituțiilor sau prin punerea la dispoziție a documentelor public spre a fi consultate de către oricine este interesat, inclusiv pentru media scrisă sau online), cât și în baza unei cereri (verbale sau scrise) a solicitantului.

Orice persoană fizică sau juridică, română sau străină poate cere, în mod gratuit, informații de interes public. Cine solicită astfel de informații nu trebuie să se justifice în niciun fel deoarece ele pot veni chiar și din simpla curiozitate în ceea ce privește felul cum sunt administrați banii publici sau cum funcționează serviciile publice.

În concluzie, solicitantul poate să ceară atât informații privind aspectele financiare (surse, buget, bilanț), cât și informații despre structura organizatorică (departamente, comisii, număr de salariați).

Cererea scrisă conține câteva elemente obligatorii:

- Denumirea și sediul instituției căreia îi este adresată;
- Numele, prenumele și semnătura solicitantului;
- Adresa de corespondență (poștală și electronică) unde se solicită comunicarea răspunsului;
- Specificarea informației publice solicitate;
- Dacă se solicită copii după documente, se va specifica câte exemplare se dorește și că se va solicita costul acestora.

***De reținut!** Deși informațiile de interes public sunt gratuite, costurile serviciilor de copiere ale documentelor sunt suportate în întregime de către persoana care le solicită.*

Se poate refuza comunicarea informațiilor solicitate dacă ele sunt clasificate, dacă există o anchetă penală sau disciplinară în curs de desfășurare și prin comunicare se poate periclita bunul mers al anchetei, dacă informațiile respective afectează o măsură de protecție a tinerilor. Informațiile care favorizează sau ascund încălcarea legii de către o autoritate sau o instituție publică nu pot fi incluse în categoria informațiilor clasificate și constituie informații de interes public. Datele personale nu pot fi solicitate decât dacă afectează capacitatea de exercitare a unei funcții publice.

Legea prevede două termene de comunicare a răspunsurilor la solicitări:

- a. 5 zile de la primirea cererii pentru a se comunica în scris refuzul și motivele acestuia;
- b. 10 zile de la înregistrarea cererii pentru a se comunica în scris informațiile solicitate; 30 zile dacă ele sunt complexe.

În cazul în care angajatul instituției refuză în scris sau tacit să răspundă, solicitantul are

posibilitatea de a se adresa conducerii instituției în termen de maxim 30 de zile prin contestație. De asemenea, în cazul în care solicitantul se consideră vătămat prin răspunsul primit, el are calea de atac în instanța de judecată.

Multe asemenea solicitări privind accesul liber la informațiile de interes public au condus la descoperirea faptelor și actelor de corupție din sistemul public instituțional.

De exemplu, la data de 9 iunie 2018, un partid politic din România a fost bănuțit că a folosit fonduri publice pentru a închiria autocare, a asigura logistica organizării și de a transporta oameni din țară la un miting în București. Jurnalistul de investigație media, Ovidiu Vanghele, fondator al Centrului de Investigație Media, a făcut o solicitare în baza Legii nr. 544/2001. Partidul politic a refuzat comunicarea informațiilor, drept pentru care jurnalistul a acționat partidul în instanță. Tribunalul a obligat partidul, prin hotărâre judecătorească definitivă, la comunicarea informațiilor solicitate de către jurnalist.

3.6. Mitinguri

Cetățenii au dreptul și libertatea de a-și exprima opiniile prin viu grai (art. 30 din Constituție), dar și libertatea de a se întruni în demonstrații pașnice și fără arme (art. 39 din Constituție).

În România, legea care reglementează adunările publice este **Legea nr. 60/1991** privind organizarea și desfășurarea adunărilor publice.

Adunările publice cum ar fi mitingurile, procesiunile, demonstrațiile, competițiile sportive, dacă ele se doresc a fi organizate în piețe, căi publice de acces sau alte locuri în aer liber se pot organiza numai după *declararea lor prealabilă, în scris*, la Primăria pe al cărui teritoriu vor avea loc, cu cel puțin trei zile înainte. În felul acesta se vor lua măsuri pentru fluidizarea sau oprirea traficului, protejarea de către jandarmi a manifestațiilor față de contra-manifestanți, prevenirea unor acte ilicite.

3.7. Plângerea penală și denunțul

Oricine poate să anunțe organele penale dacă observă săvârșirea unei infracțiuni. Formularea unei sesizări cu rea-credință, adică acuzarea unei persoane doar din dorința de a-i face rău, inventând o faptă pe carear fi comis-o, este însă infracțiune.

Desigur, prima care are interes să anunțe organele legii de comiterea unei infracțiuni este victima - documentul pe care ea îl face se numește „plângere penală”. Dar înștiințarea poliției sau procurorului de comiterea unor grave ilegalități se poate face și de un martor (persoana care vede, aude sau află de comiterea unei ilegalități). Acesta este un semn de civism, lăsat la latitudinea celui care știe de săvârșirea actului respectiv. Documentul depus de el se numește „denunț”.

Înștiințarea organelor statului este obligatorie în anumite situații prevăzute în Codul penal, respectiv în Legea nr. 272/2004 cu privire la drepturile copiilor:

- orice persoană care află de moartea unei persoane sau de un minor abuzat sexual, corupt sexual, racolat sexual ori folosit pentru cerșetorie trebuie să anunțe procurorul sau poliția;
- cel care constată că se comite o infracțiune în legătură cu serviciul său trebuie să anunțe imediat procurorul;
- cel care lucrează cu copiii în virtutea atribuțiilor de serviciu și vede un copil abuzat sau neglijat trebuie să anunțe DGASPC.

Cel care știe de primele două aspecte de mai sus și nu anunță organul legii se face vinovat de comiterea infracțiunii de *nedenunțare*.

4. Tinerii, apărători ai drepturilor omului

Tinerii au dreptul să activeze în structurile școlare (consiliile elevilor), în ONG-uri sau alte structuri asociative (grupuri civice).

Un exemplu este **Federația Tinerilor din Bacău**. Fondată de trei ONG-uri – Ingenious Drama, Asociația STEP (Surf the earth project) Bacău și Asociația pentru Dezvoltare Activă Bacău – în anul 2017–2018 a implementat programul „Bacău, Capitala

Tineretului din România” în cadrul căruia au adus tinerii împreună pentru consultări publice, focus grupuri, evenimente.

Sursa foto: www.kristofer.ro

De asemenea, s-au implicat și în alte proiecte care au schimbat fața orașului Bacău: au elaborat împreună cu autoritățile locale prima Strategie de Tineret a Municipiului Bacău, adoptată mai apoi în Consiliul Local. Au angrenat peste 2.500 de tineri voluntari în proiectul „Bacău, Capitala Tineretului din România”. Au invitat Asociația VeDem Just pentru a le face cunoscut tinerilor proiectul de educație juridică ce se desfășoară la nivel național, au desfășurat proiecte de artă stradală (Street Art Festival, Street Food Festival sau ZidArt Bacău), l-au invitat pe Președintele României la Summitul Tinerilor din Bacău pentru a le răspunde acestora care este viziunea sa despre educație pentru România.

Un alt exemplu este **Asociația Elevilor din Constanța**, prima și cea mai activă asociație de elevi din țară, care s-a înființat în anul 2013. Printre cele mai importante reușite ale lor au fost:

- reacordarea dreptului de vot în consiliul de administrație pentru reprezentantul elevilor la nivel liceal;
- obținerea în instanță prin decizie definitivă a Curții de Apel Constanța obligația acordării de manuale școlare gratuite pentru elevii claselor a XI-a și a XII-a din România;
- reducerea de 50% la transport public în comun pentru toți elevii din jud. Constanța; burse școlare pentru elevii din municipiul Constanța;
- reducere de 75% pentru accesul la muzee;
- obținerea decontării abonamentelor de transport pentru toți elevii navetiști din România;

- inițierea, dezbateră și aprobarea Statutului Elevului.

În România au mai apărut astfel de asociații ale elevilor ca structuri independente: Asociația Elevilor din Bacău; Asociația Elevilor din Maramureș; Asociația Elevilor din București și Ilfov; Asociația Vâlceană a Elevilor, Asociația Elevilor din Timiș.

CONSILIUL
TINERETULUI
DIN ROMÂNIA

La nivel național există **Consiliul Tineretului din România**, ce funcționează în baza Legii nr. 350/2006 a tinerilor. Acesta este principalul partener neguvernamental de dialog al tinerilor cu autoritățile publice centrale. Reunește 22 de structuri federative și are o rețea de peste 500 de organizații de tineret din țară sau din afara ei. Astăzi este singura structură din România care face parte din Organizația Mondială pentru Tineret (*World Assembly of Youth*) dar și din Forumul European pentru Tineret (*European Youth Forum*).

CONSILIUL
ELEVILOR
Fii vocea colegilor tăi!

Consiliul Național al Elevilor funcționează în baza Legii nr. 1/20. Deși nu este o structură independentă și nu are personalitate juridică, este gândit ca o structură consultativă a Ministerului Educației și a reușit să se remarcă prin faptul că a inițiat și promovat Statutul Elevului, într-un demers comun cu Asociația Elevilor din Constanța. La nivel local funcționează Consiliile Județene ale Elevilor și respectiv Consiliile Școlare ale Elevilor.

La nivel internațional, cel mai pronunțat nume în ultimii ani a fost cel al tinerei activiste pentru mediu **Greta Thunberg**. Este o elevă și activistă de mediu din Suedia. La 15 ani a protestat pentru prima oară în fața Parlamentului din Suedia sub mesajul “Grevă școlară pentru mediu”. După 21 zile de grevă până la alegerile parlamentare, ea a continuat să protesteze în fiecare zi de vineri. Astfel a apărut mișcarea „Fridays for Future” care s-a transformat într-o mișcare globală sub hashtag-ul #fridaysforfuture, cu proteste pe toate continentele. Greta a devenit pentru mulți activiști imaginea simbol al luptei nu numai pentru respectarea tratatului climatic încheiat la Paris, ci și pentru consecvența cu care se luptă cu liderii mondiali și managerii din industria poluantă.

Manu Gaspar, în vârstă de 24 de ani, din Philippines, susține că de la debutul pandemiei Covid-19, inegalitățile deja existente s-au adâncit și mai mult. Astfel tinerii sub o anumită vârstă nu au voie să iasă afară din case, iar clasa muncitoare tânără este lipsită de protecție a sănătății și a stării de bine.

Astfel el a subliniat importanța creării unor spații în care tinerii să se simtă protejați. Soluția a venit în mediul virtual cu scopul de a crea comunități care să crească nivelul de responsabilitate și grijă autentică pentru ceilalți. Poartă mereu cu el mesajul: „Love is a Human Right”.

Karin Watson, în vârstă de 22 de ani, din Chile, militează pentru egalitate de gen și o politică de prevenție a schimbărilor climatice în această țară. Social media a fost mijlocul ales de Karin pentru a transmite mesajele sale celorlalți, mobilizând tinerii la diferite acțiuni și abordând simultan și guvernul și politicienii. Una dintre principalele sale campanii este legată de legalizarea

avortului în Chile. Dacă până în 2017 acesta era total interzis, acum acesta a devenit

legal în cazul în care este vorba de un făt neviabil, dacă viața mamei e pusă în pericol sau dacă sarcina rezultă în urma unui viol. Avortul este însă un stigmat social, motiv pentru care, Karin a înființat o platformă „*Let it be known*”, unde femeile care au trecut prin avort pot împărtăși experiența lor.

În perioada pandemiei, rasismul din SUA a devenit mai puternic. **Vibha Venkatesha**, în vârstă de 24 de ani, din SUA, a făcut în campaniile sale din 2020-2021 apel la normalitate, la acceptarea celorlalți indiferent de culoare sau religie. O acțiune remarcabilă a acesteia a fost un protest împotriva discriminării rasiale îndreptate asupra musulmanilor după ce unui student i s-a interzis să meargă la cursuri din simplul motiv că provenea din „țara greșită”.

Lehlogonolo Muthevuli, în vârstă de 24 de ani, o tânără din Africa de Sud, atrage atenția asupra a unei încălcări a drepturilor fundamentale cu privire la dreptul la sănătate, cu precădere al dreptului la sănătate mintală al tinerilor. Una dintre marile probleme este faptul că serviciile medicale sunt inaccesibile tinerilor datorită prețului ridicat, în vreme ce sănătatea psihică nu reprezintă o prioritate.

La început, ea a obținut servicii medicale pentru studenții de la universitatea unde studia, pentru ca mai apoi să extindă la nivel național și global mediatizarea diverselor probleme de pe continentul african.

5. Reguli anti-Covid la adunările publice

Decretul prezidențial nr. 195 din 16 martie 2020 privind instituirea stării de urgență în România a restrâns o serie de drepturi fundamentale în contextul răspândirii globale al virusului Covid-19, printre care și **libertatea întrunirilor**.

Astfel, orice adunare publică din România a fost interzisă timp de 2 luni pe perioada *lockdown*-ului. Ulterior starea de urgență a fost înlocuită cu starea de alertă stabilită la fiecare 30 de zile, în funcție de contextul epidemiologic, prin Hotărâri ale Guvernului,

cea ce a permis ca adunările publice cum ar fi protestele, manifestațiile, mitingurile sau demonstrațiile să aibă loc dar în anumite condiții.

Cu maxim 100 de participanți dacă se respectă următoarele reguli minime:

1. participanții poartă mască de protecție astfel încât să acopere nasul și gura;
2. se menține o distanță între participanți de 1 m și se asigură un perimetru de minim 4 mp pentru fiecare;
3. dezinfectarea obligatorie a mâinilor tuturor celor care se prezintă la manifestație sau demonstrație, mai ales a celor care împart eventuale materiale informative.

De reținut! În cauza *Terhes vs. România*, Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg, Franța, a stabilit că măsurile de *lockdown* privind combaterea pandemiei Covid-19 care s-au luat în România în perioada 14 martie - 14 mai 2020, nu pot fi echivalate cu arestul la domiciliu.

Constituția României la art. 34 alin. 2 prevede că statul român este obligat să ia măsuri pentru asigurarea igienei și sănătății publice. Respectarea regulilor de igienă, ne protejăm pe noi, dar mai ales pe ceilalți

John Stuart Mill: „Libertatea ta se termină acolo unde începe libertatea celui alt”.

6. De reținut

Siguranța și prosperitatea pot fi întâlnite dacă fiecare este respectat și demnitatea și libertatea oricărui individ este prețuită. Drepturile omului sunt date de lege. Ele trebuie apărate în fiecare clipă. Există instrumente oficiale de protecție (instituțiile publice naționale sau internaționale), dar sunt posibile și reacții individuale față de încălcările drepturilor.

A fi în afara ariei de confort și a milita pentru respectarea oamenilor și bunurilor acestora ar trebui să fie o stare normală. Reacția la nedreptate, la rănirea aproapelui, la asuprirea altor popoare arată gradul de civilitate din noi, dar și gradul de omenie.

Atunci când regulile și legile sunt încălcate în jurul nostru, dacă suntem cu adevărat responsabili vom lua atitudine. Indiferent dacă suntem ori nu organizați în asociații sau sindicate, democrația participativă ne permite să ne implicăm în mersul cetății: ne interesăm, dezbatem, cerem informații, facem propuneri, facem sesizări, reacționăm.

7. Bibliografie

7.1. Site-uri utile

- Oficiul Înaltului Comisar al Drepturilor Omului al Națiunilor Unite: www.ohchr.org;
- OHCHR. Despre apărătorii drepturilor omului - www.ohchr.org/EN/Issues/SRHRDefenders/Pages/Defender.aspx;
- OHCHR. Încălcările drepturilor omului împotriva apărătorilor drepturilor: www.ohchr.org/en/issues/srhrdefenders/pages/challenges.aspx;
- OHCHR. Societatea civilă: www.ohchr.org/en/resources/civil-society;
- Campania „Stand Up” a OHCHR: <https://standup4humanrights.org>;
- Apărătorii drepturilor omului în Asia: <https://asianhrds.forum-asia.org>;
- Reporters without borders: <https://rsf.org>;
- Front line defenders: www.frontlinedefenders.org;
- Amnesty International: www.amnesty.org;
- Freedom House: <https://freedomhouse.org>;
- APADOR-CH: <https://apador.org>;
- Constituția României: www.constitutiaromaniei.ro;
- Portal oficial al legislației din România: <http://legislatie.just.ro>;
- Asociația Elevilor din Constanța: <https://asociaatielevilor.ro>;
- Federația Tinerilor din Bacău: <https://ftbc.ro>;
- Parlamentul UE. Premiul Saharov: www.europarl.europa.eu/sakharovprize.

7.2. Resurse online

- Rapoartele ONU privind apărătorii drepturilor omului: www.ohchr.org/en/special-procedures/sr-human-rights-defenders;
- Raport referitor la politicile UE în favoarea apărătorilor drepturilor omului: www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-7-2010-0157_RO.html;
- Societatea Academică Română. Accesul la informații de interes public: www.romaniacurata.ro/ii-cererea-de-informatii-de-interes-public;
- Expert Forum. Detector de bani publici: <https://expertforum.ro/detector-bani-publici>;
- Manual de democrație socială. Statul, societatea civilă și democrația socială - <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/bukarest/12415.pdf>;
- FRA. Manual de Drept European privind Drepturile Copiilor: www.echr.coe.int/Documents/Handbook_rights_child_ROM.pdf;

- Liniile directoare ale Uniunii Europene cu privire la apărătorii drepturilor omului - https://eeas.europa.eu/sites/default/files/eu_guidelines_hrd_en.pdf;
- Front Line Defenders. Ghid pentru apărătorii drepturilor omului: www.frontlinedefenders.org/fr/file/1671/download?token=XHaqzSCK
- ONU. Spațiul societății civile și Sistemul ONU de protecție a drepturilor omului - www.ohchr.org/sites/default/files/CS_space_UNHRSysSystem_Guide_Romanian.pdf;
- Parlamentul UE. Despre petiții: www.europarl.europa.eu/at-your-service/ro/be-heard/petitions
- Comunitatea Declic. Campanie Educație: <https://campaniamea.declic.ro/petitions/va-uniti-pentru-educatie>;
- Comunitatea Declic. Campanie Roșia Montană: <https://facem.declic.ro/campaigns/unesco-save-rosia-montana>.

8. DESPRE PROIECT ȘI AUTORI

8.1. Despre Vedem Just

Asociația Voci pentru Democrație și Justiție (VeDem Just) s-a înființat în anul 2015, la data de 10 decembrie. Scopul său este unul complex: promovarea libertății, întărirea democrației, susținerea statului de drept, buna guvernare, promovarea și apărarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Organizația este concepută ca un *think tank* pentru întreg sistemul de justiție, pornind de la învățământul juridic, continuând cu instituțiile juridice și terminând cu profesioniștii care își desfășoară în mod direct sau sunt auxiliari în acest sistem. Asociația desfășoară acțiuni de tip *watchdog* alertând decidenții, sistemul și opinia publică în domeniul său de activitate.

VeDem Just desfășoară mai multe **proiecte** conforme scopului său, printre cele mai importante fiind: aplicația pentru mobil „Lege-n-Dar” (poate fi descărcat din Magazin Play sau App Store); Ghidul de educație juridică „Elevul și Legea”, printat și distribuit gratuit elevilor (poate fi descărcat de la <https://educatiejuridica.ro/ghiduri>) tradus în mai multe limbi străine, în format audio și în limbajul semnelor; lecții de educație juridică non-formală la peste 40.000 de elevi; lecții de educație juridică formală pentru peste 7000 de elevi anual, din peste 125 de unități școlare din România, unde materia „Educație juridică” se studiază ca opțional.

Obiectivul principal al asociației este educarea cetățenilor în spiritul respectării legii, dar mai ales a copiilor și tinerilor. În paralel cu o amplă activitate desfășurată în online și offline pentru explicarea legislației pe înțelesul tuturor, organizația VeDem Just militează pentru introducerea materiei „educație juridică” ca disciplină în învățământul preuniversitar. Astfel, la opționalul de **educație juridică**, elevii studiază:

- ce îndatoriri au copiii în familie, care sunt gradele de rudenie și cum poate fi prevenită și combătută violența domestică; în ce condiții se poate căsători o persoană;
- care sunt pericolele consumului de substanțe interzise; în ce condiții poate accesa serviciile medicale; cum identifică și unde apelează când achiziționează produse defecte sau expirate;
- cum trebuie reacționat și cum se pot feri de agresiuni fizice și sexuale;
- care sunt regulile de comportament și sancțiunile în mediul școlar; cum se previne discriminarea; care sunt condițiile de participare la ora de religie;
- care sunt regulile de circulație pe drumurile publice și care este comportamentul dezirabil în mijloacele de transport în comun; care sunt regulile de călătorie în afara țării;
- cine încheie acte pentru minor până la 14 ani, respectiv după ce el împlinește această vârstă; cum se poate deschide un cont bancar; cum trebuie îngrijit un animal;
- ce trebuie să conțină un contract de muncă și cum se muncește legal cu ziua; ce înseamnă voluntariat, internship sau șomaj;
- cum este protejată viața privată și demnitatea;
- care sunt regulile de utilizare și de securitate personală pe rețelele de socializare Facebook, Instagram, WhatsApp, Tik Tok; în ce condiții poate participa un copil la emisiuni sau în reportaje la televizor;
- cum sunt aleși reprezentanții elevilor în organismele școlare; care sunt regulile ce trebuie respectate când fac o petrecere;
- care sunt organele de control și organele legii și care trebuie să fie conduita cetățenilor în raport cu acestea; cum se combate corupția; cum ne apărăm de abuzurile din partea organelor statului; cum poate cineva să ajungă un om al legii; cum se desfășoară un proces civil sau penal și ce drepturi și proceduri speciale se aplică minorilor implicați în procese; cum pot să fie despăgubiți cei cărora li s-au încălcat drepturile; ce sancțiuni îi așteaptă pe cei care încalcă legea și ce efecte vor suporta în cursul vieții lor.

Kingdom of the Netherlands

VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

Școala de Libertate
There is no freedom without responsibility. - John Adams

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

Școala de Libertate

There is no freedom without responsibility. - John Adams

8.2. Despre „Școala de Libertate”

Școala de Libertate este un proiect al organizației VeDem Just desfășurat în anii 2020-2021 cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos și al Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) - Romania. Privește alcătuirea unor broșuri tematice, susținerea pentru adolescenți a unor workshop-uri pe aceste teme și crearea unei platforme informaționale. Ele sunt alcătuite de juriști cu experiență care au și rolul de cadre didactice sau formatori. Se regăsesc pe www.educatiejuridica.ro.

8.3. Despre autori

LUCIAN CHECHERIȚĂ

Este jurist, economist și președintele organizației VeDem Just, fiind și membru fondator.

A urmat cursurile Facultății de Marketing din cadrul Universității „Vasile Alecsandri” din Bacău, apoi cursurile de master – Marketing și Comunicare în Afaceri din cadrul Universității Vasile Alecsandri din Bacău. De asemenea, a urmat cursurile Facultății de Drept și Administrație în cadrul Universității „George Bacovia” din Bacău, apoi cursurile de Master postuniversitar – Științe Penale la Facultatea de Drept și Științe Administrative din cadrul Universității „Dimitrie Cantemir” din București.

A studiat Business și Marketing la „Artesis Hogeschool” în Antwerp, Belgia. Este un militant puternic al unei prezențe reale și sustenabile a educației juridice și civice în școlile din România.

ANA SCUTELNICU

Este licențiată în Relații Internaționale și Studii Europene, respectiv în Pedagogia Învățământului Primar și Preșcolar, ambele în cadrul Universității „Babeș Bolyai” din Cluj Napoca.

Cu o vastă experiență culturală, formată în mai multe țări și domenii de activitate, s-a decis în final că super-puterea ei este cea de cadru didactic.

Este o susținătoare a proiectelor inițiate de VeDem Just, în special a celui de Educație juridică în școli, deoarece este convinsă de veridicitatea cuvintelor lui **Victor Hugo**: **„Cel care deschide ușa unei școli închide o închisoare”**. Vrea cu ajutorul Educației Juridice să închidă Zarca Aiudului sau cel puțin să modeleze elevii care îi trec prin mâini în oameni integri și morali.

Kingdom of the Netherlands

VeDem Just
Asociația Voci pentru Democrație și Justiție

Școala de Libertate
There is no freedom without responsibility - John Adams

**FRIEDRICH NAUMANN
FOUNDATION** For Freedom.
Romania and Moldova

Disclaimer: Publicat cu suportul financiar al Ambasadei Regatului Țărilor de Jos și al Fundației Friedrich Naumann Foundation for Freedom (FNF) – România în cadrul proiectului „Școala de Libertate” dezvoltat de asociația Voci pentru Democrație și Justiție, în perioada 2020-2021. Opiniile din lucrare aparțin autorilor.